

ները, այսինքն խառնուածքի, սովորուածութանց, բարքի, զազափարներու և նոյն իսկ նկարագրի աննմանութիւնները, յաճախ պատահական են և մակերեսային, և կրնան դարմանուիլ ժամանակի ընթացքին կամ բարի ազդեցութեանց ներգործութեամբ. ահաւորը՝ հողւոյ և խղճմտանքի, այսինքն անձին՝ էութեան խորքը կազմող վիճակներուն անհամերաշխութիւնն է, որ Առաքեալին լեզուին մէջ՝ արգարութեան և անօրէնութեան, լոյսին եւ խաւարին, Փրիստոսի և Բելիարի, հաւատացեալին և անհաւատին, տաճարին և մեհնարանին հաւկազրութեան պատկերներով կը բացատրուի:

Հարցը, ներելի է ըսել, կրօնքի տարբերութեան վրայ ևս չէ բնաւ. զի քրիստոնէական ողջմտութիւնը չ'արտօնե՞ր զմեզ լուսաւանտ լինել օտարակրօնին ի վերջոյ ի լոյս Աւետարանի դարձին մասին: Ինչ որ զգուշանալի է և պէտք է յաւէտ լինի առարկայ խորշանքի՝ ապականուած մտքի և քայքայուած խղճի աչն անբարոյութիւնն է, որ գնայուն դիպկի մը կը վերածէ հոգին մարդուն մէջ: Այգպիսիքներն համար է որ նոր Տնտեսութեան և Շնորհաց պատկանողները պիտի հասկնան մարգարէին խօսքը. «Պիղծերուն մի՛ մօտենաք. ելէք, զատուեցէք, հեռացէք անոնցմէ»: Անոնց է որ կ'ականարիչ Աւետարանը, երբ կ'ըսէ թէ Սուրբ Հոգիին դէմ հայհոյողները չեն կրնար գտնել թողութիւն:

Ոչ միայն ժամանակի ընդունայն վատնում, այլ նաեւ փրկութեան և բարոյականի տեսակէտով աղէտք է անոնց ընկերակցութիւնը: Ճշմարիտ քրիստոնեան հեռու պէտք է պահէ ինքզինքը անոնց վարակիչ ազդեցութենէն, որպէսզի կարենայ իր անձը ընել տաճար, բնակարան կենդանի Աստուծոյ, որպէսզի կարենայ իր մէջ ունենալ օրհնուած կեանքի մը այն սրբութիւնը, ուր միայն կրնայ լսուիլ խղճի խորութիւններէն եւս Աստուծոյ բարձրացած հիւսմ. «Աբբա, Հայր», եւ արձագանգը երկնային բարձունքներէ իջած ձայնի մը. «Սնէց ձեզ ի Հայր»:

Աստուծամային գործակցութեան գիտակցութիւնը առողջ բարոյականի աղբիւր կը գտնուայ այն հոգիներուն մէջ միայն, ուր աստուծամայինին երկիւղած զգացումը հողւոյ և մարմնոյ պղծութիւններէ կրնայ սրբել սիրտն ու միտքը:

Թ. Ե. Պ.

ՄԻՒԹԱՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՄԻՒԹԱՐՈՒԹԵԱՄԲ

(Գ. Կիր. զվցի Վերափոխման) (Բ. Կորնթ. Ա. 1-12)

Բազմաթիւ են կերպերը որոնցմով մարդիկ կ'ուզեն մխիթարուիլ՝ իրենց վիշտին, տրտմութեան և տառապանքին մէջ: Կարելի է ըսել. որքան մարդիկ՝ նոյնքան փոփոխելու եղանակներ: Սովորութեան կամ դաստիարակութեան, խառնուածքի կամ բարքի, նկարագրի կամ մտայնութեան խնդիր պարզապէս: Մէկը կը փնտռէ իր մխիթարութիւնը գիտական ուսումնասիրութեանց, ուրիշ մը՝ մտածական խոկունքներուն, ոմանք մոռացումին կամ անտարբերութեան, շատեր պիտի աշխատանքին կամ հեղինակութեան, այս ոք գերագոյն կամքի մը լիովին համակերպութեան, այն ոք կեանքի խորհուրդին տրուած փրկութեան փայլական մեկնութեան մը մէջ: Ու քիչ են անոնք որ կրնան կամ կ'ուզեն զայն փրկութեան հետ մտնել և աւելնել կը գտնուի ան:

Մխիթարութիւնը մխիթարութեան մէջ որոնելու, կամ մխիթարելով մխիթարութեան կերպին՝ որ քրիստոնէական հոգիին երկնած ամենէն բարեբար սկզբունքներէն մին է, ջերմ ընդունելութեամբ չէ՝ որ ընդ առաջ կը վազէ աշխարհի հաստրակ բարոյականը: Եւ սակայն, շատ երկար և տաժաւելի փորձառութիւններու պէտք չունի մարդ հասկնալու համար թէ չկայ հոգիին համար աւելի երանական զգացում մը քան այն զոր մատուցուած մխիթարութեամբ ստացուած մխիթարութիւնը կ'աւելնէ իրեն:

Միւս ամէնը, վերեւ ականարկուած մը՝ խիթարութեան բոլոր կերպերը, չիշատակուած բազմաթիւ ուրիշներն ալ իրենց հետ, ամէնքն ալ աւելի կամ նուազ կարճատե են կամ վարկաբարդի, ըստ պարագային: մինչ այս միւսը, որ իր սիրտին ուրիշի մը սիրտին մէջ լեցուիլն է, և հակադարձաբար, տեսական է և ներոյժ, ոչ այլ ինչ լինելով ըստ ինքեան եթէ ոչ հոգիին առնումը նոյն իսկ, թէ՛ անոր որ կ'ընդունի և թէ՛ անոր մանուսանող որ կուտայ զայն:

Ու այդպէս է արգարեւ. այդ կերպով գոյացած մխիթարութիւնը գերազանց է իսկապէս և անանցական, որովհետեւ ծնունդն

է ճշմարտագնայն կրօնական հոգեւորականի մը: Ո՛ր նկատում կայ անոր մէջ և ո՛ր պայմանագրականութիւն: Ատոր համար է որ բարի սիրտը երկանիկ կը զգայ ինքզինքը ոչ միայն բարեկամի մը այլ նաեւ՝ ու աւելի՛ թշնամիի մը տառապանքը ամօքած ատեն:

Կրօնական է ան, բայց մանաւանդ քըրիստոնէական, որովհետեւ, ինչպէս առաքեալը այն ճանաչածին մէջ, Աստուծոյ զաղափարն է անոր աղբիւրը: Յիսուսով մեզի ճանչցուած Աստուածը և երկնաւոր Հայրը (= Աստուած և Հայր Տեսնւմ մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի), դուքի է սփոփանքի ծնողն ու բաշխողն է (= Հայր զթուլթանց և Աստուած ամենայն միխիտարութեանը). ան է որ կը մխիթարէ զմեզ մեր վիշտերուն մէջ. ու կը մխիթարէ, ոչ միայն մեղմած ըլլալու համար մեր տառապանքը, այլ որպէսզի մենք ևս մխիթարենք ուրիշները իրենց տրտմութեանց մէջ: Մխիթարութիւնը, քըրիստոնէական ըմբռնումով, աստուածուսոյց և գործնական առաքինութիւն մըն է. անհուն բարութենէն մեզի փոխանցուած լոյս մը, զոր պէտք է գրուանի տակ պահենք: Թոյլ կուտայ Աստուած որ Հարչարուի մարմն, ոչ թէ տանջելու համար մեր պատժապարտ անձը, այլ խրատելու և կրթելու համար մեր հոգին՝ ի բարին: Վիշտի մէջ մի հարուած որ կ'ընէ մեր վրայ՝ կռանին զարկածքն է մեր սրտի սային վրայ, պողպատելու համար մեր կամքին մետաղը, զօրացնելու համար սէրը, որ օրէնքն է կեանքին: Թոյլ կուտայ որ վշտակրինք, որպէսզի հասկնանք կեանքը, հասկնանք ուրիշներուն տառապանքը ու կարենանք ամօքել զայն: Մեր տառապանքը, ինքնին, յաճախ ուրիշին մխիթարութիւնն է. վանդի, ստէպ կը տառապինք, գիտութեամբ կամ յանգէտ, փոխան այլոց, այսինքն արգելելու համար ուրիշներուն տառապանքը, ու ասիակ մխիթարութեան տարբեր և քաղցրագոյն մէկ կերպն է, թէ՛ անոնց համար՝ որոնք կը մխիթարուին այդ կերպով, և թէ՛ մեզի համար առաւել լաւէս:

Աստուածային է չարքամանքը. ու այս պատճառաւ՝ աստուածօրէն մխիթարիչ: Որչափ աւելի չարարուինք ըստ օրինակի Քրիստոսի, այսինքն ճշմարտութեան եւ

արդարութեան, և ընկերային սիրոյն համար, այնքան աւելի պիտի իրաւունք ունենանք մխիթարուելու անձնագնայն, և պարտականութիւն՝ մխիթարելու ուրիշները, անոնք որ մեզի պէս՝ քաղցութեամբ և համբերութեամբ կը տոկան համոզումով և զիւ տակցութեամբ կրուած չարչարանքներուն: «Հաստատուն» պէտք է ըլլայ այս մասին ամէնուս յոյսը՝ թէ Քրիստոսի չարչարանքներուն կցորդ եղողը հաղորդ պիտի լինի նաեւ անոր փառքին, այսինքն անվախճան մխիթարութեան:

Աւետարանով աշխարհի քարոզուած բարոյականին անմահ սկզբունքներն են ասոնք, զորոս չի ճանչցաւ բնաւ հնութիւնը՝ նախաքրիստոնէական իմաստութիւնը, «կրօն» եւ համբերքը քարացումին բարոյականը կը պատգամէր, և անոր խորհրդանշանն էր նիրոնէն, իր վիշտին մէջ վիմաստուած մայրը: «Քրիստոնէական վիշտը, ինչպէս կ'ըսէ Վեռլէն, անհուն է, ինչպէս մարդուն սիրտը ինքնին. նաեւ կը տառապի. յետոյ, խուհուն, կը տանի յառաջ, լուռ, իր ճամբան. կը մասնակցի ան տանջանքին՝ որ կը փրկէ բոլոր ազգերը, ու, գորովագին, կուտայ զոհին իր անսահման կարեկցութիւնը»:

Մխիթարուիլ՝ մխիթարելով, մխիթարութիւնը՝ մխիթարութեամբ. ահա՛ Աւետարանը:

Թ. Ե. Գ.

ՃԵՄԱՐԻՏ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐԱԳԻՐԸ

(Գ. Կիր. զկնի Վեափոխման) (Բ. Կորնթ. Բ. 12-Գ. 3)

Անձի մը ունեցած արժանիքը հաստատելու կամ չունեցածին հաստատելու նըպատակով տրուած գիրքը կամ աւելորդ և ստէպ, կամ առ նուազն վնասակար, ու գրեհն տուողին մէջ միամտութեան կամ անբարեմտութեան՝ իսկ ստացողին մէջ անինքնավստահութեան կամ նենգամտութեան թերութիւնը կը մատնանչեն միշտ անոնք:

Բացորոշ արժանիքը պէտք է ունի անձնական վկայութեան, երբ կայ արդէն պաշտօնականը, որ ո՛չ թէ գրուատիք, այլ ըս-